

3. обрати найзручніший інструментарій роботи з учнями;
4. провести консультації з батьками;
5. мотивувати всіх учасників на позитивний результат.

В дійсності впровадження дистанційного навчання дітей з особливими освітніми потребами є необхідним викликом сьогодення, але, нажаль, сьогодні більшість закладів освіти не підготовлені до навчання особливих дітей ні організаційно, ні методично. Отже, питання організації дистанційного навчання є актуальним та таким, що потребує невідкладного вирішення, поруч з цим, є однією з основних і невід'ємних умов реалізації їх прав на освіту.

Список літературних джерел:

1. Роберт И. В. Теория и методика информатизации образования (психолого-педагогический и технологический аспекты). 2-е издание, дополнено: монография. М.: ИИО РАО. 2008. 274 с.
2. Самойленко О.М. Поняття дистанційної освіти та дискусії навколо неї. Збірник наукових праць. Херсон : «Міськдрук», 2011. С. 61.
3. Технологія створення дистанційного курсу: навч. посіб. / за ред. В.Ю. Бикова та В.М. Кухаренка. Київ : Міленіум, 2008. 324 с.
4. Хассон В. Дж. Критерії якості дистанційної освіти / В. Дж. Хассон, Е. К. Вотермен. Вища освіта. – 2004. – № 1. – С. 92-99.

Сухіна Ірина,
кандидат психологічних наук,
старший науковий співробітник,
Інститут спеціальної педагогіки і психології
імені Миколи Ярмаченка НАПНУ України,
м. Київ, Україна

ОРГАНІЗАЦІЙНІ УМОВИ ЕФЕКТИВНОЇ НАВЧАЛЬНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ УЧНІВ З РДУГ

Розлад дефіциту уваги з гіперактивністю (РДУГ) – це поліморфний клінічний синдром, якому притаманні такі симптоми, як труднощі концентрації уваги, гіперактивність та імпульсивність. Головними проявами синдрому є порушення здатності дитини контролювати та регулювати свою поведінку [1-5].

Школярі з гіперактивним розладом і дефіцитом уваги – одна з найбільш поширених категорій дітей з особливими освітніми потребами.

Гіперактивна дитина характеризується порушенням емоційної сфери та,

як наслідок, неконтрольованими емоційними реакціями (роздратуванням, пригніченням, проявами агресії, підвищеної реакційності), труднощами зі зміною діяльності, проблемами з дисципліною, неможливістю працювати задля досягнення віддаленої мети, зниженням самооцінки, деколи опозиційною поведінкою. Діти з РДУГ мають соціальні проблеми, які проявляються у труднощах побудови стосунків і спілкування з оточуючими. Одна з основних проблем, з якою стикаються вчителі, у класах, де є учні з РДУГ полягає у тому, що такі учні, звичайно, створюють ряд перешкод у навчальному процесі, оскільки вони часто бувають неуважні, відволікаються і відволікають інших дітей.

Проте, учні з РДУГ при кваліфікованому супроводі можуть досягати успіху у навчанні та взаємодії з однолітками [1, 3, 5]. Для цього необхідно розуміти психофізіологічні особливості таких дітей, знати методи і методичні прийоми, які допоможуть в організації навчальної діяльності учнів з РДУГ.

Необхідно зазначити, що під час навчання в школі діти з РДУГ можуть мати низку академічних труднощів з читання, письма, математики, які суттєво впливають на якість отриманих знань і знижують успішність учнів. А саме:

Читання

1. У процесі читання губить місце в тексті.
2. Не може зосередити увагу на тексті (особливо, якщо він складний, довгий, нецікавий) і, як наслідок, пропускає слова, деталі, прочитане розуміє частково.
3. Забуває прочитане та потребує повторного перечитування тексту.

Письмові завдання

4. Труднощі із плануванням і завершенням.
5. Найменший відсоток засвоєння навчального матеріалу.
6. Повільне виконання.
7. Значна кількість помилок.
8. Недотримання правил каліграфії.
9. Труднощі орієнтації на сторінках зошита.

Математичні обчислення

10. Значна кількість помилок при обчислюванні внаслідок неуважності

до знаків.

11. Труднощі розв'язування задач.
12. Недотримання послідовності виконання завдань.

Так, в учнів з РДУГ можуть виявити: дисграфію – порушення навичок письма, що проявляється у специфічних і стійких помилках; дислексію – порушення навичок читання; дискалькулію – порушення навичок лічби. За наявності вказаних порушень таким дітям необхідна спеціалізована допомога.

Розглянемо методи корекції небажаної поведінки та методичні прийоми з організації навчальної діяльності гіперактивних учнів.

Необхідно зазначити, що успішне корегування проявів РДУГ у дітей можливе за синергічної взаємодії педагога, психолога та батьків дитини.

Методи корекції поведінки дитини з РДУГ включають: план досягнення бажаної поведінки, щоденне звітування, поведінковий контракт, використання системи жетонів [1,3].

1. План досягнення бажаної поведінки.

Для цього визначається конкретна мета, над якою учень буде працювати день або тиждень. Наприкінці дня або тижня підбиваються підсумки.

2. Щоденне звітування про шкільну поведінку за допомогою поведінкових карток. Поведінкові картки – це чітко визначені одна або більше поведінкових проблем, які підлягають корекції. Щоденний моніторинг та оцінювання успіхів проводить учитель; він передає батькам поведінкову картку для ознайомлення. На її основі батьки винагороджують бажану поведінку або застосовують штрафні санкції за небажану..

3. Поведінковий контракт.

Один з найпоширеніших способів корекції поведінки, особливо в середньому та старшому шкільному віці. Це дво- або тристороння угода, в якій окреслено роль кожного суб'єкта договору в досягненні кінцевої мети, тобто позитивної поведінки. Дорослі та дитина визначають одну або кілька цілей, над якими дитина погоджується працювати з метою покращення поведінки. Винагорода за бажану поведінку узгоджується.

4. Використання системи жетонів.

Це ефективна система підкріплення бажаної поведінки. Дитина отримує

жетони за прояви бажаної поведінки. Певна кількість жетонів обмінюється на винагороду (солодощі, іграшку чи можливість провести час у бажаний спосіб, наприклад, пограти у футбол тощо).

Розглянемо наступні методичні прийоми, які дозволять оптимізувати навчальну діяльність в учнів з РДУГ:

1. Часто гіперактивна дитина потребує постійного руху, їй важко під час уроків сидіти рівно. Тому рекомендується дозволяти певний рівень моторної активності школяру під час уроку. У разі, якщо дитина втомлюється, то дозволяти їй (знаходити законний привід) походити по класу або зробити кілька активних вправ (протерти дошку, роздати зошити, сходити принести води).

2. Учень з РДУГ дуже втомлюється від рутини, йому стає нестерпно нудно робити однотипні завдання.

Тому світовій педагогічній практиці прийнято знижувати кількість однотипних завдань (в тому числі домашніх завдань) для таких дітей на 30 %, не вимагати від них виконання всіх прикладів, в разі, якщо дитина вже засвоїла тему. Кількість повторень у них ніяк не впливає на якість засвоєння інформації.

Крім того, припустимо, щоб дитина з могла під час уроку малювати у чернетці або крутити щось у руках. Такі діти схильні робити кілька справ одночасно, що не впливає на якість сприйняття інформації на уроці.

В іншому випадку, дитина починає відволікати своїх сусідів, активно рухаючись і розмовляючи з ними.

3. Учень з РДУГ найчастіше не здатний красиво і акуратно оформляти свої роботи, він допускає виправлення, помарки, неточне оформлення завдань.

Рекомендується звертати увагу на зміст роботи, а не на якість її оформлення, оскільки регулярне зниження балів за неправильно оформлену роботу буде значно знижувати мотивацію до навчання.

4. Діти з РДУГ бояться великих обсягів робіт.

Якщо школяру відразу запропонувати виконати 20 прикладів, він злякається і впаде в ступор або відчай, позаяк такі великі обсяги роботи їх лякають. Проте, якщо дитині дати ті ж приклади на окремих картках 5 разів по 4 приклади, це помітно поліпшить її продуктивність. Дитина із задоволенням

виконає всі 20 прикладів, крім того, це буде хороша можливість порухатися між отриманням наступної картки. Таким чином, дітям з РДУГ необхідно ділити великі обсяги завдань на кілька дрібніших частин.

5. Дитина з РДУГ може забувати побутові речі та частину пунктів при виконанні завдання за планом, вони навіть можуть забувати кінцеву мету діяльності (у них знижена якість оперативного запам'ятовування). Часто учням з РДУГ знижують оцінки через те, що вони забувають виконувати частину завдань у вправах. Рекомендується окремо концентрувати їхню увагу на всіх пунктах завдання у вправі. Наприклад, питати саме цю дитину, що потрібно не забути виконати в завданні.

Крім того, ці діти схильні забувати свої речі. Тому можна їм частіше нагадувати про них або окремо заохочувати за те, що не забув все взяти з собою. Ефективним виявляється використання маленьких записочок, наклейок в пеналі або оголошень на стінці, завдяки яким дитина може згадати про необхідність взяти з собою річ, кудись сходити або щось зробити.

6. Дитина з РДУГ часто відволікається.

Тому бажано таких учнів садити ближче до вчителя, щоб їм легше було зосередитися, а в разі, якщо школяр відволікається, злегка торкатися до його руки, щоб він зміг знову зосередити увагу. Можливо спеціально обговорити з дитиною способи, за допомогою яких вона зможе не відволікатися на уроці.

7. Учні з РДУГ погано орієнтуються в часі.

Це ніяк непов'язано з інтелектуальним розвитком дитини. Однак дитина часто не помічає, що пройшло більше часу, ніж вона розраховувала. В результаті цього, діти спізнюються, не встигають вчасно виконати поставлене завдання. У таких випадках рекомендується або самостійно нагадувати час, або навчити дитину ставити таймер, або ставити таймер або пісочний годинник так, щоб їх бачили діти і могли самостійно орієнтуватися.

8. Дитина з РДУГ може дуже чимось захоплюватися і це її сильна сторона. Тому в разі, якщо дитина в чомусь неуспішна – можна відновити її авторитет в очах однокласників через залучення її до діяльності, в якій вона може показати свою вправність і обізнаність.

9. Діти з РДУГ імпульсивні.

Такому учню важко втриматися і не вигукнути на уроці, якщо він знає відповідь. В такому разі на уроках можливе введення спеціальних табличок, на яких діти можуть фіксувати відповідь на запитання вчителя, щоб їм не треба було терпіти, якщо відповідає інший учень. А також можливе введення спеціального заохочення для дитини, якщо вона не вигукнула і виявила терпіння.

10. Діти з РДУГ емоційні.

Вони можуть сильно ображатися, якщо у них щось не виходить або з ними не спілкуються однокласники (діти з РДУГ дуже комунікабельні). У цьому випадку дитині потрібна підтримка чи допомога у налагодженні стосунків.

11. Учні з РДУГ можна навчити виконувати те, що вдається найважче.

12. У цілому, дитину з РДУГ варто залучати допомагати вчителю це надихатиме її, підніматиме настрій і мотивуватиме школяра до співпраці. Важливо ставитись до таких учнів з більшою увагою, поважати в них особистість, сприяти підвищенню самооцінки [5].

Врачування наведених рекомендацій, обумовлених психофізіологічними особливостями школярів з РДУГ, дозволить ефективніше організувати навчальну діяльність вказаної категорії дітей, підвищити якість навчальних досягнень та покращити навички самоконтролю для досягнення бажаної поведінки на уроці.

Список літературних джерел:

1. Ілляшенко Т. Гіперактивна дитина. Психологічний супровід у навчальному закладі / Т. Ілляшенко; упоряд. Т.Червонна. – Київ: «Вид. група «Шкільний світ», 2017. 88 с.

2. Романчук О. Гіперактивний розлад з дефіцитом уваги. Практичне керівництво /О.Романчук. –Львів: Крео, 2008.–323с.

3. Суковський Є. Г. Гіперактивний розлад з дефіцитом уваги у дітей: порадник для батьків / Є.Суковський. – Львів: Колесо, 2008.–144с.

4. Сухіна І. В. Гіперактивна дитина /І.В.Сухіна.–Харків: Вид-во «Ранок», ВГ «Кенгуру», 2018.– 40с.

5. Сухіна І.В. Стратегії психологічної допомоги учням з ГРДУ в умовах інклюзивного навчання / І.В. Сухіна // Теорія і практика спеціальної педагогіки та психології: Збірник наукових праць: до 100-річчя від дня народження професора І.Г.Єременка.-Вип. 9 /За ред. О.В. Чеботарьової, І.В.Гладченко. – К.: Інститут спеціальної педагогіки НАПН України, 2017. – С.209-215.